

בית המשפט העליון

ע"א 793/21

לפני: כבוד השופט מ' מזוז

המבקש: מכון ויצמן למדע

נגד

המשיב: פקיד שומה פתח תקווה

בקשה למתן סעד זמני עד להכרעה בערעור שהוגש על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופט א' גורמן) בה"פ 5478-11-20 מיום 21.1.2021

בשם המבקש: עו"ד ליאור נוימן; עו"ד גיא ורטהיים

בשם המשיב: עו"ד עמנואל לינדר

החלטה

1. לפניי בקשה למתן סעד זמני עד להכרעה בערעור שהוגש על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופט א' גורמן) בה"פ 5478-11-20 מיום 21.1.2021, אשר קיבל את בקשת המשיב (להלן: פקיד השומה) ודחה על הסף המרצת פתיחה שהגיש המבקש (להלן: המכוון).

2. ואלה עיקרי העובדות הצריכות לענין: עיסוקו של המכוון במחקר מדעי והוא מוגדר כ"מוסד ציבורי" לענין סעיף 9(2) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: הפקודה), ועל כן הוא זכאי לפטור ממס על הכנסות פסיביות. כאשר מתגלים ממצאים מדעיים בעלי פוטנציאל לניצול מסחרי, מעבירם המכוון ל"ידע חברה למחקר ופיתוח בע"מ" (להלן: ידע בע"מ), וזו פועלת להפקת רווחים מהממצאים והעברתם למכוון ולחוקרים הרלבנטיים. בשנת 2004, בעקבות שומות שהוצאו למכוון מתקבולים אלו, הגיעו המכוון וידע בע"מ להסכמות והבנות עם רשות המסים באשר להיקף ואופי הפעילות עליה נדרש המכוון לשמור כדי שהכנסותיו תהיינה פטורות ממס.

3. ביום 8.8.2017 שלח פקיד השומה דרישת מסמכים למכון, לאחריה התקיים דיון שומה בין הצדדים. ביום 8.11.2017 שלח המכון מסמכים נוספים לבקשת פקיד השומה. ביום 1.9.2020, בעקבות הליכי שומה שנערכו לידע בע"מ, שלח פקיד השומה דרישת מסמכים למכון ביחס לשנים 2015-2018. ביום 15.9.2020 שלח המכון את המסמכים המבוקשים, וביום 24.9.2020 הועברו לבקשת פקיד השומה מסמכים נוספים וכן נערך דיון טלפוני רב משתתפים בין הצדדים. ביום 30.9.2020, הוא היום האחרון טרם התיישנות שומת שנת 2015, נערך דיון שומה טלפוני בין הצדדים ולאחריו הוצאה למכון שומת מס לשנה זו. במסגרת נימוקי השומה, קבע פקיד השומה כי המכון לא עמד בתנאים שהוסכמו בין הצדדים בשנת 2004, כך שיש לסווג את התקבולים שהועברו לו כהכנסה חייבת במס, ומכאן שהפטור הקבוע בסעיף 9(2) לפקודה אינו חל על עניינו.

4. והנה, חלף הגשת השגה לפקיד השומה על השומה, בהתאם להוראות סעיף 150(א) לפקודה, הגיש המכון המרצת פתיחה לבית המשפט המחוזי, במסגרתה עתר למתן סעד הצהרתי הקובע כי השומה שהוצאה לו לשנת 2015 הוצאה שלא כדין, ועל כן היא בטלה. נטען כי בהנחיית רשות המיסים מיום 21.2.2016, שכותרתה "הטיפול בנישום לפני מועד התיישנות השומה - הנחיות לפעולה" (להלן: ההנחיה), נקבע כי בכדי לערוך שומה לשנת מס פלונית, יש להתחיל הליכי שומה גלויים לפחות חודשיים לפני מועד התיישנות השומה לשנה זו. לפיכך, כך נטען, פקיד השומה נהג שלא כדין משעה שחרג מההנחיה והחל הליכי שומה גלויים כחודש לפני מועד התיישנותה, כאשר בפועל החלו הליכים אלו רק מספר ימים עובר למועד הקובע.

5. בתגובה, עתר פקיד השומה לסילוק המרצת הפתיחה על הסף, בטענה כי אין לאפשר למכון לעקוף את המסלול הסטטוטורי שנקבע בפקודה לענין בירור וקביעת שומת מס, המורכב מהגשת השגה על השומה ורק לאחר מכן, ובמידת הצורך, הגשת ערעור לבית המשפט המוסמך על החלטת פקיד השומה בהשגה. אף לגופו של ענין, טען פקיד השומה כי לא נפל כל פגם בהחלטתו, שכן עניינו של המכון בא בגדרי החריגים לכלל שנקבעו בהנחיה, אשר מאפשרים עריכת שומת מס גם אם הליכי השומה החלו פחות מחודשיים לפני מועד התיישנות השומה.

6. בפסק דינו קיבל בית המשפט המחוזי את בקשת פקיד השומה וסילק על הסף את המרצת הפתיחה. בפתח פסק הדין הוצגה פסיקתו העקבית של בית משפט זה, בה נקבע כי הכלל הוא שאין לסטות מהמתכונת שנקבעה בפקודה לבירור וקביעת שומת המס. לפי מתכונת זו, בשלב הראשון מתבצע בירור בפני פקיד השומה, אשר סופו בהגשת

השגה על שומה שהוצאה לפי מיטב השפיטה, בעוד בשלב השני נערכים דיונים בפני פקיד השומה לבירור הטענות שהועלו בהשגה, בסופם מתקבלת הכרעה בהשגה ומוצאת שומה בצו, עליה ניתן לערער לבית המשפט ציין כי אף שייתכנו מצבים חריגים, בהם מתעוררת שאלה המצדיקה פניה להליך אזרחי שאינו ערעור מס, אין זה המקרה בענייננו. נקבע כי השאלה בדבר מעמדה המשפטי של ההנחיה היא מסוג השאלות אשר מתעוררות דרך קבע בהליכי שומה, ומכאן שהכרה בכך ששאלה זו מצדיקה סטייה מההליכים שנקבעו בפקודה, עשויה לרוקן הליכים אלו מתוכן. עוד נקבע כי השאלה האמתית שבמוקד המחלוקת היא תחולת החריגים להנחיה על מקרה דנן, וכי באם תתקבל הטענה כי אלו אכן חלים אזי שממילא לא תיוותר שאלה עקרונית הדורשת הכרעה. לבסוף, נקבע כי המקרה דנן מצדיק בירור וליבון מעמיק של העובדות וטענות השומה שבפי הצדדים, ואין זה נכון לקבוע מסקנות משפטיות על סמך מידע חלקי בלבד, שיתברר לאשורו בדיונים מול פקיד השומה.

7. על החלטה זו הוגש ערעור ולצדו הבקשה לסעד זמני שלפניי, בה מבוקש כי המועד להגשת השגה על השומה, ככל שיהיה בכך צורך, יושהה עד לאחר 30 ימים ממועד ההכרעה בערעור. בבקשה נטען כי סיכויי הערעור גבוהים ביותר, וכי מאזן הנוחות נוטה לטובת המכון, הן מאחר שאם לא יינתן הסעד הזמני ייפך הערעור לתיאורטי, והן לנוכח המשאבים הניכרים שיידרשו להכנת ההשגה וניהולה, בפרט על רקע סכום השומה הגבוה והעובדה שזו הוצאה לאחר שנים בהן לא מוסה המכון.

8. בתגובה מטעם פקיד השומה לבקשה נטען, כי ההליך בו נקט המכון מנוגד להוראותיה הברורות של הפקודה ולפסיקה עקבית וחד-משמעית של בית משפט זה, וממילא סיכויי הערעור הם בהתאם. כן נטען כי את טענותיו לענין ההנחיה בידי המכון להעלות במסגרת ההשגה, ואין לו צידוק לעקיפת הוראות החוק. באשר למאזן הנוחות, נטען כי כל עוד לא יערך הבירור העובדתי הנדרש במסגרת דיון בהשגה לפני פקיד השומה, השאלות המועלות בהמרצת הפתיחה ובערעור, הנתונות במחלוקת בין הצדדים, יותרו תיאורטיות וללא אפשרות להכריע בהן. עוד נטען כי קבלת הבקשה תוביל לעיכוב וסיכול הליכי בירור המס, תוך גרימת נזקים כספיים בהם יישא הציבור. לא ראיתי מקום להיענות לבקשת המכון להגיב על תגובת המשיב לבקשתו.

9. לאחר עיון בבקשה ובתגובת המשיב, הגעתי למסקנה כי דין הבקשה להידחות.

10. כידוע, נקודת המוצא היא כי אין בהגשת ערעור, כשלעצמה, כדי לעכב את ביצוע פסק הדין, בעוד המבקש לעכב את ביצועו של פסק דין נדרש להוכיח קיומם של שני תנאים - כי סיכויי הערעור להתקבל הם טובים וכי מאזן הנוחות נוטה לטובתו (ראו מבין רבים: ע"א 6969/18 חברת אולמי אחים סניד אל - דאהוד בע"מ נ' אולמות ומסעדות דאוד (6.11.2018); ע"א 2118/19 מזרחי טפחות חברה לנאמנות בע"מ נ' הורביץ ו אח' (8.4.2019); ע"א 1799/20 סואעד נ' עזבון המנוח חוסיין חסן ז"ל ואח' (15.3.2020)).

11. מעיון במכלול החומר שלפני עולה כי בקשת המכון אינה עומדת, ולו בקירוב, בתנאים אלו. באשר לסיכויי הערעור, ומבלי לקבוע מסמרות, נראה כי נוכח הוראותיה המפורשות של הפקודה באשר להליכי הבירור, השגה וערעור על שומה (סעיפים 157-150), קשה לראות את הבסיס לטענה בדבר סיכויי ערעור "גבוהים ביותר". גם הפסיקה העקבית של בית משפט, לפיה אין מקום לסטות מההליכים הקבועים בפקודה בכל הקשור למס הכנסה, מציבה בפני המכון משוכה גבוהה. שאלת תחולתה של ההנחיה בענייננו, והשלכות המשפטיות הנגזרות מכך, אינן מצדיקות, לכאורה לפחות, סטייה מההליך הסטטוטורי של השגה וערעור על שומה.

גם באשר למאזן הנוחות, אין הכף נוטה לטובת המערער. איני סבור כי המכון הוכיח כי באם לא תתקבל הבקשה לסעד זמני לא יתאפשר להחזיר את המצב לקדמותו ככל שיתקבל הערעור. רצונו של המכון לחסוך את הטרחה והעלויות של הגשת השגה, שהיא דרך המלך לפי הדין, אינה יכולה לבסס מתן סעד זמני כמבוקש.

12. אשר על כן הבקשה נדחית. עם זאת, לנוכח סד הזמנים הדחוק להגשת השגה על השומה שהוצאה למכון, מוארך בזאת המועד האחרון להגשת השגה כאמור עד ליום 15.3.2021.

המבקש יישא בהוצאות המשיב בסך 4,000 ₪.

ניתנה היום, ט' באדר התשפ"א (21.2.2021).

ש ו פ ט